

CBBSS INFOLETTER ON OIL AND GAS E&P

Съдържание

1. Мениджър: Защо „Газпром“ намали цените за България?
2. Douglas-Westwood: LNG - най-готините играчи в газовия сектор на Европа
3. Природният газ жизнено важен за икономиката на Румъния
4. Източна Адриатика: Пропуснатата възможност?
5. Проучване: US Бума на фракинга добави 725,000 работни места
6. Американският втечен природен газ: дългосрочно евтин

Newsletter Content

1. Manager: Why Gazprom cut prices for Bulgaria? by Ilian Vassilev
2. Douglas-Westwood: LNG – the Coolest Player in the European Gas Game
3. NATURAL GAS: VITAL TO ROMANIA'S ECONOMY
4. The Eastern Adriatic: An Opportunity Missed?
5. Study: US Fracking Boom Added 725,000 Jobs
6. US LNG: CHEAPER LONG-TERM

Мениджър: Защо „Газпром“ намали цените за България?

Илиян Василев

Не съм сигурен колко български граждани са забелязали настъпването на едно епохално събитие на газовия пазар в България – за пръв път в най-новата ни история „Газпром“ предложи цени на „Булгаргаз“, които са относително съпоставими с пазарните в Европа, т.е. цените, на които руската газова компания предлага газ на първокласни клиенти в Европа. Не е трудно да се намерят репери, но в индустрията се приема за репер при доставките на тръбопроводен газ – цените на доставките на „Газпром“ на границата на Германия. Допълнително улеснение в сравнението е и фактът, че благодарение на включването на спот референции в традиционните договори на „Газпром“ – сравненията могат да се правят и с борсовите цени. За нас най-добрият бенчмарк е австрийската борса – CEGH.

За да се изчистят други счетоводни фактори – при ценообразуването „Булгаргаз“ и често КЕВР приемат да се използват различни счетоводни техники за прехвърляне на разходи, с цел буферирание срещу резки скокове или спадове в цени.

За последното тримесечие цената на „Булгаргаз“ е в зоната 216 долара за хиляда кубически метра, при 202 долара на Исакча. За сравнение цените в Германия – там също има бленд между различните видове спот и нефтеноиндексирани цени – са под 200 долара за хиляда кубически метра. Малко

по-високо е равнището на цените на австрийската газова борса, която е определяща за цените в Югоизточна и Източна Европа – около 18 евро за мегаватчас, което преведено в разбираемите за българския читател ценови формати, е около 200 долара за хиляда кубически метра.

Вероятно ще си помислите, че този спад в цената се дължи на формулата в дългосрочните договори с „Газпром“. Суровият нефт паднал, и ние се радваме на ниски цени. Със сигурност основният фактор, който движи цените на природния газ у нас, дори и в отношение с монополист, са договорите и ценовите формули. Със сигурност има и място за преговорни техники и позиции, които приложено в нужното време и от нужните хора могат да повлияят в низходяща посока.

Както знаете, ценовите формули и другите ключови условия в договорите на „Булгаргаз“ с „Газпромекспорт“ са по-секретни от най-голямата държавна тайна. Слава богу, това вече е смешно, защото договорите на „Булгаргаз“ са стандартни за Източна Европа, знаят се в детайли в Европейската комисия, пък и в „Газпром“ вече са достатъчно отворени в споделянето на информация.

Няма да навлизам в детайлите на самата ценова формула, в избора на репери по отношение на цената на сорта нефт и на нефтените деривати, към които е привързана цената на природния газ. Само ще посоча, че място за свободна интерпретация има – ще посоча и аналог. Цената, по която Нефтохим Лукойл осчетоводява суровия нефт в рафинерията е формула Brent минус дисконт. Размерът на този дисконт не е

напълно произволен – средно за последните години се прилага дисконт от един долар, а всеки в бизнеса знае, че отстъпката е по-голяма, т.е. цените, на които Нефтохим трябва да осчетоводява вношения от друго дружество на Лукойл на по-ниски цени. Изобщо място за креативност има.

Но аз ще избира по-лесния и по-трудно оборим начин. Това е практиката, използвана от вносителите на руски природен газ при доказателства на твърденията им за надвзети суми от по-високи от пазарните цени в арбитражни производства срещу „Газпром“. И тук нещата се „железни“, тъй като са потвърдени в достатъчно устойчива съдебна практика. Ерго, трябва да бъдат приети от „Булгаргаз“ без възражения. За целия период след 2012 година, който обхваща и разследването на Европейската комисия срещу „Газпром“ за злоупотреба с монополно положение, и досега разликите между цените на границата в Германия и цените, по които „Булгаргаз“ купува, са се движили в диапазона 25-45 долара за хиляда кубически метра. Не е трудно да се сметне и размера на възможната претенция, по аналогия на това, което другите вносители вече са предявили към „Газпром“ и са получили като решения, която „Булгаргаз“ може да има.

Което доказва, че няма гарантиран и пълноценен обективен автоматизъм в ценовата формула, а тя зависи от интерпретацията и от „Газпромекспорт“, който калкулира и предоставя цената преди договаряне.

Както е видно в момента, разликата между цената, на която българските потребители и

техните германски колеги получават природен газ е на невиджани в миналото ниски равнища – някакви десет - петнадесет долара!?

На какво може да се дължи това?

Първа логическа възможност е – нови аргументи и изключителни преговорни умения на преговарящите от страна на „Булгаргаз“. Макар и възможно, е твърде малко вероятно – почти същите хора, същите преговори, същите резултати и то в продължение на години. Тоест, не това е отговорът.

Втората, възможност е промяна в политиката на „Газпром“ в усилията да запази пазарните си дялове, пред вид непосредствената и грозяща опасност от съчетаване на по-ниски обеми и по-ниски цени. И тъй като това е по-логичното обяснение – остава да допуснем, че „Газпром“ е получил информация, вероятно от „Булгаргаз“ или от свои източници, че на границите на България вече има конкуренти, които могат да доставят природен газ на съпоставими цени. В същност тук няма никаква интрига – това е официалното обяснение от мои източници в Русия, които цитират, че това не е специално поведение спрямо България, а стандартна политика навсякъде, където руската газова компания е оценила рисковете за своите пазарни дялове – така беше в Гърция, така беше в Германия, в Австрия и т.н.

В същност има повече от една прилики между случващото се на пазара на горива у нас. Тъй като българската КЗК е бърззъба, както по отношение на „Газпром“, така и по

отношение на играчите на нефтения пазар, единствената надежда е навлизането на конкуренти. Само с една бензиностанция господин Марешки свали цената, макар и само в един район на Варна.

Тази седмица в София конкуренти на „Газпром“ ще дадат още веднъж доказателства, че имат готовност, имат количества и желание да доставят природен газ на българските потребители на конкурентни условия.

Но диверсификацията в България ще се случи само:

✓ Ако „Булгартрансгаз“ осигури възможност за вход в българската транспортна система, включително през възможните точки от север и от юг.

✓ Ако „Булгаргаз“ иска са наруши комфортната си зона да зависи на 100% от един единствен доставчик.

✓ Или българските консуматори решат, че трябва да се действат сами и не очакват, че горните две условия ще се случат по подразбиране.

Забележете, промяната в политиката на „Газпром“ стана не на фона на енергийни шлемове или други енергийни инвестиционни апетайзъри, а на фона на обективни промени на европейския пазар на природен газ.

Това е урок и на политиците - **по-ниски цени не се постигат с "политически" договори, а с осигуряване на конкуренция, диверсификация и либерализация на националния пазар.**

Douglas-Westwood: LNG - най-интересните играчи в газовия сектор на Европа

Douglas-westwood.com, 9 November 2015, Patrik Farkas, Douglas-Westwood, Houston

Douglas-Westwood: Историята се повтаря. През януари 1959 г. първият кораб за LNG товар потегля от Lake Charles, Louisiana, за да достави своя товар в Европа. Скоро, друга важна пратка с LNG ще напусне Мексиканския залив. Този път дестинацията е Литва - една от първите доставки от терминала Cheniere's Sabine ще премине през LNG терминала за износ и през януари 2016 г. ще бъде изпратена до пристанището Klaipėda.

Литва взема решение да намали зависимостта си от Русия, водена от значително по-високите цени на природния газ, които трябва да плаща, в сравнение с тези в рамките на Западна Европа, чрез изграждане на терминал за внос на LNG. Проектът е изпълнен в срок от три години и през 2014 г. плаваща инсталация за преработка на втечен природен газ (FSRU) и вкарването му в газопреносната мрежа на Литва акостира край Klaipėda.

Корабът "Независимост" (FSRU Independence) бе построен за 3 години в Южна Корея срещу инвестиции от 350 милиона лита (малко над 100 млн. евро). Ако се спазят планираните срокове и тестовите за сигурност преминат успешно, целият терминал ще заработи през

януари с пристигането на първите танкери с втечен газ.

Други страни от Централна и Източна Европа също се стремят да диверсифицират своите източници за внос на газ през LNG. След двегодишно забавяне на проекта, полски терминал за втечен природен газ предстои да започне своята търговска експлоатация през май 2016 г. Хърватското правителство също обяви изграждането на терминал за внос на LNG като стратегически инвестиционен проект, който наскоро получи разрешение за строеж на остров Krk. Ако хърватският LNG премине през окончателно инвестиционно решение през следващата година, инсталацията може да бъде пусната в експлоатация през 2019 г.

В момента в страните-членки на ЕС са в експлоатация 26 терминали за внос на втечен природен газ, с годишен капацитет за регазификация на 195 bcm /милиарда куб. метра/. Допълнителен капацитет от 23 милиарда куб.м/г. в момента е в процес на изграждане с очаквана връзка за 13 милиарда куб.м/г. със стартиращия през тази година терминал за втечен природен газ в Dunkerque, Франция. Общият капацитет за европейски внос на LNG вече надхвърля последните обеми руски износ. С обширно развитие на экспортната LNG инфраструктура в Северна Америка и Австралия, както и забавянето на растежа на търсенето на газ в Китай и Япония, се очаква повече LNG да бъде на разположение на европейските газови пазари, което потенциално би довело до значително преоформяне пейзажа на природния газ на континента.

СТАТИЯТА МОЖЕТЕ ДА
НАМЕРИТЕ [ТУК](#).

Природният газ жизнено важен за икономиката на Румъния

November 02, 2015, NaturalGasEurope.com

На 23-ти октомври, в румънския Сенат се събраха най-добрите представители на газовата индустрията на Румъния, от държавни, регулаторни и търговски институции, на **Кръгла маса на тема „Взаимосвързана Европа, Природен газ в Румъния“**. Говорителите подчертаваха какво трябва да се направи, и на двете нива - на европейско равнище и в Румъния, за да се укрепи секторът на природния газ.

Събитието бе открито от г-жа Norica Nicolai, член на Европейския парламент, която в своите встъпителни бележки, отбеляза: "Повече от всякога, сега, липсата на единна енергийна политика от името на Европейския съюз, е очевидна и ни показва колко много имаме нужда от единна визия в тази област". Темата, каза тя, е от значение както за ЕС, така и за Румъния, тъй като пазарът на природен газ е от жизненоважно значение за развитието на икономическия сектор. "Отвъд всички наши амбиции, насочени към алтернативни или възобновяеми енергийни източници, традицията за ползване на нефт и газ ще остане доминираща, по мое мнение, за бъдещо развитие на Румъния", добави г-жа Norica Nicolai.

Според г-жа Nicolai, общественият диалог по енергийното развитие на Румъния е доминиран от хора, които не са добре информирани по темата.

"Нещата не напредват достатъчно бързо", отбеляза тя. "Румъния е глас в областта за използване на ресурсите; може би не е силен глас в Брюксел, но въпреки това ние решихме да чуем, като домакин на това събитие, гласа на професионалната общност от Румъния".

Тези познания в темата, каза тя, трябва да продължи да насърчава интересите на Румъния в енергийната област в Брюксел, за да се повиши там силата на гласа на Румъния. Становищата на Румъния и на другите в рамките на европейската общност, каза г-жа Nicolai, трябва да бъдат чути и отразени от подходящо законодателство.

Директорът на Energy Policy Group /Организация с нестопанска цел, основана през 2014 г. и базирана в Букурещ, независим мозъчен тръст, специализирана в областта на енергийната политика, пазарните анализи и енергийните стратегии, с регионален фокус - Източна Европа и Черноморския басейн/, Radu Dudau, (който модерира кръглата маса) отбеляза, че всички участници, в присъствието на представители на правителството, промишлеността и регулаторните органи, на говорителите на кръглата маса, имаха възможност да разгледат Европейската газова междусистемна връзка от различни от гледни точки.

Първият говорител, г-н Mihnea Constantinescu, специален пратеник за

енергийна сигурност (Румъния), говори по стратегически въпроси, свързани с енергийната сигурност.

Като се позовава на изказване на заместник-председателя на Европейската комисия Maroš Šefčovič, наскоро посетил Букурещ, г-н Constantinescu заяви: "Ние се стремим към енергиен съюз и сме в състояние да направим необходимите връзки между енергийната сигурност и изискванията за предоставяне на енергия на достъпни цени, устойчива и конкурентоспособна доставка на енергия, включително и на природен газ".

Г-н Constantinescu каза още: "В същото време трябва да има участие от страна на всички страни-членки на ЕС за осъществяване на целта за добра взаимосвързаност на националните енергийни системи за транспортиране на природен газ, по-добро развитие на местните ресурси, съществуващи в Европейския съюз, и по-добро сътрудничество на регионално равнище, с цел създаване на енергийните пазари, които са по-гъвкави и привлекателни за инвестиции".

Като се вземе предвид съществуващото равнище на конкурентоспособността в ЕС в сравнение с други места като САЩ, например, където газовата цена дава възможност за по-високо ниво на конкурентоспособност, той каза, че това трябва да направи Европа по-внимателна и страните-членки - съпричастни. „Това означава, усилията, положени от ЕС, включително финансовите, разгледани в стратегическия план за развитие, трябва да наблегнат повече на петия стълб на

Енергийния съюз: научни изследвания и иновации".

Той подчерта **три тенденции**, които според него са с мандат от Енергийния съюз; **първата** е преориентиране на геополитиката към геоикономиката на енергийния сектор, тъй като дневният ред на геополитиката е станал вездесъщ във всеки дебат, относно бъдещето на природния газ в Европа.

„Всички считат, че ние не трябва да забравяме, че причината за инвестиции в сектора на природния газ - проучване, добив и транспорт - е всъщност в ликвидността на пазара до степента, до която искаме пазарът на природен газ да бъде унифициран, може да осигури безопасна и достъпна енергия, на достъпни цени, да бъде конкурентен и устойчив за индустрията, както и за потребителите на вътрешния пазар".

По отношение на взаимното свързване, господин Constantinescu каза "просто чертеж върху карта" не е достатъчно. "Ние сме подкрепяни заради принципа, че европейският пазар, трябва да даде предимство на всеки дизайн на инфраструктурата и на свързаността по отношение на природния газ."

Третият енергиен пакет, добави той, е важно условие за развитието на нова инфраструктура. Той каза още, че енергийната сигурност е обща цел, включително и за съседите на Румъния в Югоизточна Европа, като и за Република Молдова, както и че е необходимо, Украйна да се поддържа като транзитна за природен газ държава.

"По наше мнение", каза той, "това е една обективна солидарност и ние сме длъжни да мислим за нашите съседи, както и за ЕС като цяло - ние трябва да я подкрепим, за да сме заедно за бъдещето на енергийната сигурност".

На **второ място**, според г-н Constantinescu, фокусът трябва да се промени от стрикно обучение по отношение на енергийната сигурност, към целта за създаване на енергийни пазари, включително устойчиви пазари на природен газ. "Както каза Maroš Šefčovič в изказването си, не би трябвало да има напрежение или конфликт между енергийната сигурност, от една страна, и устойчивото използване на природен газ, от друга страна".

Ниските нива на интеграция и либерализация на пазарите на природен газ в региона, каза той, генерират доста опасност, "Осъществяване на ниска гъвкавост на системата, когато става дума за регулиране, модернизиране или разширяване в срок на системите".

Това означава, обясни той, че инвестициите в сектора на природния газ са необходими, както, за да се даде възможност за по-голяма взаимосвързаност като цел, така и за подобряване условията на пазара.

"Тези, които възнамеряват да повишат нивото на инвестиции в газовия сектор на Румъния перфектно разбират, че е много необходимо да има стабилен и предсказуем сектор на газовия пазар. Ние трябва да създадем подсигурено търсене и плавен пазар, позволяващ допълнителни обеми от газ, които ще се изразходват в бъдеще, което

също е важно за инвестициите", каза г-н Constantinescu.

Г-н Constantinescu заяви, че е добре да не се забравя, че в региона има това, което той нарича "пристрастяване" към един външен доставчик на природен газ. "Това е голяма уязвимост. Има шест страни-членки на Европейския съюз, които са почти 100% зависими от един външен доставчик", отбеляза той.

Той добави, че ниското ниво на либерализация на пазара също е пречка.

Като **трето**, той отбеляза, че ще обърне внимание на "географията на конкурентоспособността" на Румъния и на европейското ниво. "Ние изискваме по-добро ниво на координация, когато става въпрос за определяне на различните източници на финансиране, за да се подкрепят инвестициите в сектора на газовата инфраструктура".

Той каза, че има широк спектър от предложения, като се започне с Европейския фонд за стратегически инвестиции /European Fund of Strategic Investment/, Плана Юнкер, или Кохезионните фондове в периода 2014-2020.

"За устойчивостта на тези инвестиции в енергийния сектор, особено в частта за газ, от съществено значение е да се разгледат три стълба: 1) по-добра координация на регионално равнище, 2) създаване на система от критерии за оценка на финансова стабилност на проектите и 3) съществуването на връзка между банковата устойчивост на

инвестициите в сектора на природния газ с развитието на газовите пазари".

Г-н Константинеску заключи: "Чрез осигуряване на жизнеспособен пазар и възможно най-стабилно съвокупно търсене, инвестициите в газовия сектор в бъдеще също ще бъдат насърчавани и подкрепяни".

Докладът му бе последван от изказване на г-н Calin Popescu Tariceanu, Председател на Сената на Румъния, който отбеляза, че Румъния е само "умерено зависима" от един доставчик, има разумен енергиен микс, и има потенциала да се превърне в транзитна страна.

В допълнение към управлението на румънската енергийна сигурност, той заяви, че Румъния трябва да постигне вътрешен пазар в съответствие с европейските регламенти, трябва да достигне цели, свързани с енергийната ефективност, по отношение на декарбонизацията на емисиите, националните амбиции трябва да бъдат усилены в посока въвеждане на нови технологии.

Г-н Tariceanu заяви, че Румъния се нуждае от актуализирана енергийна стратегия на базата потенциала на Румъния за европейско ниво, което отразява целите до 2020 г.

Той призна: "Аз не съм ентузиазирани за износ на газ от Румъния; Бих предпочел тази енергия да се консумира в страната, наложено от нашето икономическо развитие, а не просто да ставаме износители на енергия".

По отношение финансирането на инфраструктурата за природен газ, той изрази убеденост, че макроикономическото развитие на Румъния трябва да насърчава инвеститорите и международните организации да се включат в регионалните проекти за взаимна свързаност. "Разбира се, това не трябва да бъде причина да се смята, че е достатъчно; инвестициите ще дойдат, ако Румъния успява да управлява повече инициативи за стимулиране развитието на сектора - имаме нужда от предвидимост, прозрачност, професионализъм и по-добри правила".

Освен това, той каза, че стратегията за развитие на енергийния сектор в Румъния трябва да се основава на по-широк политически консенсус, така че целите да не са обвързани с политически движения.

Във вътрешен план г-н Tariceanu обясни, че за реализиране на добива на газ от полета на сушата, трябва да се прилагат съвременни, нови технологии за използване на ресурси.

"Инвестиционният план за развитие преносната система за природен газ трябва да се съобрази с новите нива на капацитет по отношение на офшорния добив в Черно море, както и че системата трябва да бъде съвместима с други газопроводи. Подобни инвестиции от национални компании с чуждестранен капитал трябва да бъдат стимулирани, като се вземат предвид настоящите ограничения, заради световната цена на петрола".

Г-н Tariceanu също така засегна въпроса за капацитета за съхранение на природен газ в Румъния: "Вярвам, че увеличаването на

капацитета за съхранение в нашата страна, може да генерира интерес към по-големи проекти, и ще укрепи аргументите за привличане на финансиране от страна на ЕС по отношение на транспорта и на взаимното свързване на нашите системи".

Според него, Румъния трябва да продължи да насърчава газовите доставки чрез алтернативи -като LNG, както на регионално, така и на глобално равнище, включително чрез популяризиране на проекта AGRI (*проектът AGRI има потенциал да се превърне във важен инструмент за гарантиране на енергийната сигурност на ЕС в дългосрочен план, съответстващ на двойна диверсификация - както на източниците на доставки и на транзитните маршрути. AGRI е първият проект за втечен природен газ, който да бъде разработен в Черно море, с цел транспортирането на природен газ от Каспийския регион до Европа. Проектът предлага на страните от региона, възможност за провеждане на сигурни доставки и разнообразяване на вноса, за да намалят зависимостта си от отделните доставчици, чрез диверсификация на източниците на доставки и двата канала за доставка. Междусистемната връзка Азербайджан-Грузия-Румъния-Унгария (AGRI) е проектирана като неразделна част на Южния коридор, предлагайки най-краткия маршрут за директен каспийски газ до европейските пазари. Очаква се AGRI да транспортира втечен азерски газ от Грузия, през Черно море, да се изгради терминал за втечен природен газ на румънското Черноморие. След това през румънската газопреносна ситема стига до Унгария (чрез междусистемната връзка*

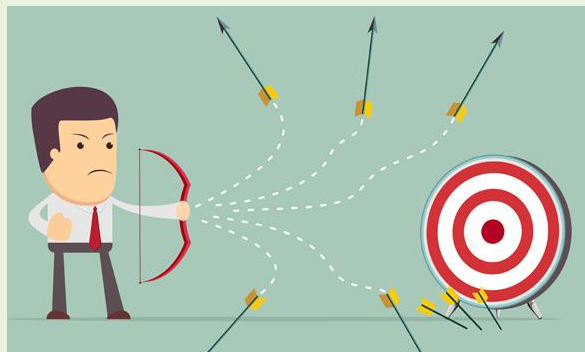
между Румъния и Унгария /Arad – Szeghed/u транспортиране по-нататък до европейския пазар).

Споменаването на връзки и газови потоци с България, Унгария и Молдова за сигурна енергия, каза той, границите на Румъния не би трябвало да ги спират.

СТАТИЯТА МОЖЕТЕ ДА НАМЕРИТЕ [ТУК](#).

Източна Адриатика: Пропуснатата възможност?

by Jon Mainwaring, Rigzone.com, November 09, 2015

Rigzone обърна поглед към източната част на Адриатическо море, след като две независими петролни фирми, първоначално ентузиазирани от възможностите в региона, върнаха това лято лицензите/разрешителните за проучване.

В началото на тази година, Хърватия изглеждаше сякаш е създадена, за да се присъедини към своя съсед през Адриатическо море - Италия, в добре разработената офшорна индустрия за добив на нефт и газ. Благодарение на италианците, Адриатическо море има история на проучването и добива на въглеводороди и самата Хърватия добива газ от 1999 г. в северната част на Адриатическо море.

През януари, Хърватия разреши за се сондира за нефт и газ в Адриатическо море. Десет лицензи/разрешения бяха издадени, покриващи блокове в Северно, Централно и Южно Адриатическо море за пет енергийни фирми: независимата Marathon Oil Corporation и OMV; Италианската Eni S.p.A.; Junior explorer Rockhopper Exploration plc; и Хърватската INA.

Министърът на икономиката на Хърватия по това време Ivan Vrdoljak коментира, че неговото правителство е "изключително доволно от свършената работа". Г-н Rockhopper главен изпълнителен директор на Sam Moody бе цитиран в изявление, според когото, неговата фирма и Eni са направили сделка, за да спечелят един блок в хърватски води, което им дава „една невероятна възможност, на ниска цена, да увеличим площите и позицията в район с доказани въглеводороди“.

Интересът в региона може да се обясни с обширните 2D сеизмични данни на Хърватската агенция по Hydrocarbon (CHA), което е помогнало да се идентифицират няколко потенциални водни зони, които могат да доведат до въглеводороди. Те включват потенциалната за газ Plio-

Pleistocene зона, както и потенциалната за нефт зона Cretaceous Carbonate.

Това има смисъл, защото Хърватската агенция по въглеводороди (СНА) описва Адриатическо море като "най-плодовит въглеводороден район в северното Средиземноморие", като дом на повече от 20 биогенни газови находища и редица продуктивни термогенни петролни находища.

Въпреки това, през юли, Marathon и OMV върнаха разрешителните си на Хърватия, поради спада цената на петрола, което от своя страна налага преосмисляне за инвестициите. По това време Ройтерс събщи за несигурност по отношение на точната граница между Хърватия и Черна гора, което също причини трудности, свързани блоковете.

Хърватската агенция по въглеводороди събщи, че Хърватия ще обяви през есента нов лицензионен цикъл */за получаване на оферти/* за проучване за нефт и газ в полета на сушата и в морето. До сега няма съобщение за реална обява.

Последната дума на Rockhopper по хърватското разрешение е, че лиценза го споделя с Eni, като в публикуваните през септември резултати за полугодieto казва, че фирмата очаква договор за споделяне на добива, и който ще бъде подписан съвсем скоро с Хърватската агенция по Hydrocarbon.

Изглежда, че Хърватия и други балкански страни, разположени на Адриатическо море може да са пропуснали шанса си. Наистина, хърватското правителство - заедно с

правителствата на Гърция и Черна гора, търпят критики за своите продължителни процедури за офериране.

В интервю за Bloomberg миналия месец, Mathios Rigas - главен изпълнителен директор на еднолична петролна и газова компания от Гърция в сектора на проучване и добив на петрол и газ, бе съобщено да казва, че "офертите не могат да останат отворени завинаги", като посочи, че ако времето, цикълът за офериране беше затворен, когато петролът имаше цена \$ 120 за барел, „те щяха да имат много по-голям интерес [в своите офшорни блокове], отколкото днес".

Източна Адриатика: Пропуснатата възможност?

Страни от Източна Адриатика, като Хърватия, се похвалиха със здравословна туристическа индустрия, че правителствата биха били притеснени от евентуално засягане от растежа на сектора за добив на нефт и газ в региона.

Фактор на забавянето е, че правителствата в Източна Адриатика е трябвало да разгледат предварително потенциалното въздействие на добива на нефт и газ върху индустрията в областта на туризма – която е основен източник на печалба за региона.

Но дружеството Energean */Energean Oil & Gas SA се занимава с проучване и добив на нефт и газ в Гърция и Египет. Energean Oil & Gas SA е било известно като Aegean Energy SA, но през 2010 г. променя името си на Energean Oil & Gas SA. Компанията е основана през 1977 г. и е със седалище в Маруси, Гърция. Energean Oil & Gas SA*

оперира като дъщерно дружество на *Energiean E & P Holdings Limited*), което се опитва да участва в проучване и развитие на офшорни зони на Черна гора (южната съседка на Хърватия на Адриатическо море), смята, че вече е разработило модел от необходимите знания и умения, които се изискват за работа около зоните с активни туристически индустрии. Фирмата сочи като пример в това отношение своята дейност, която са осъществели успешно в туристически райони - в Prinos, офшорната зона на Северна Гърция.

Един от признаците на потенциалния напредък беше новината в началото на ноември, че дружеството *Energiean* е домакин на среща с г-жа *Barbara Doric* - ръководител на Хърватската агенция по въгледороди, в нефтеното находище *Prinos* и в съоръжения в залива на Кавала, в Егейско море. Според компанията, *Barbara Doric* и нейните колеги са посетили различни офшорни добивни платформи и сондата *Energiean Force*.

В изявление, разпространено от 5 ноември от *Energiean*, г-жа *Barbara Doric* е цитирана: "Нефтеното находище *Prinos* в Кавала ... е един чудесен пример в региона за това, как офшорен добив на петрол може да съществува в красива среда, в която туризмът играе много важна роля. Радваме се, че имахме възможността да станем свидетели не само как *Energiean* успешно оперира офшорен добив във висока H2S среда, но също така и как туризмът и местната икономика са се възползвали от инвестицията".

"От полето *Prinos* в морето на Гърция се добиват нефт и газ през последните 35

години и това е един отличен пример, как стратегически области като туризъм и петролна промишленост могат да съществуват заедно".

Barbara Doric каза, че е "много впечатлена" от това, което е видяла и вярва, че Гърция и Хърватия може да научат много от чуждия опит.

Все пак, тази определено положителна нагласа може да се окаже твърде малка и твърде късна. Това, че две независими петролни фирми от мащаба на *Marathon* и *OMV* са избрали да не проучват за въгледороди в източната част на Адриатика предполага, че може много дълго време да мине преди правителствата в региона да привлекат вниманието на други супер независими, както и големи петролни фирми.

СТАТИЯТА МОЖЕТЕ ДА
НАМЕРИТЕ [ТУК](#).

Проучване: Бума на фракинга в САЩ добави 725,000 работни места

*by Reuters, November 06, 2015, by Richard
Valdmanis; rigzone.com*

BOSTON, 06 ноември (Reuters) – В петък се публикуваха резултати от проучване в периода 2005-2012 г. Там се посочва, че бумът на фракинга в САЩ добавя около 725 000 работни места в

цялата страна и така притъпява влиянието на финансовата криза.

Констатациите се дебатираат и при други обсъждания, свързани с фракинга и с неговото значение за икономиката.

"Поддръжници и противници на фракинга дебатираат върху степента, в която фракингът е от полза за икономиката в сравнение с фактори и дадености, засягащи здравето и околната среда на нашето общество", каза Dartmouth College в прессъобщение, очертаващо изследването.

Сондажната активност през последните няколко месеца е намаляла, поради падащите цени на петрола и природния газ. Изследователите от Националното бюро за икономически изследвания, провели проучването и анализирали данни от над 3000 окръга в САЩ установили, че в рамките на 100 мили от ново находище, \$ 1 милион за добити нефт и газ генерират \$ 243 000 за заплати, \$ 117,000 за авторски и лицензионни разрешения */royalty: роялти плащането се извършва на законните собственици на един имот, патент, авторски права или франчайз от тези, които искат да се възползват от тях за целите на генериране на приходи или други дейности. В повечето случаи, авторските и лицензионните възнаграждения са предназначени за компенсиране на собственика за използване на актива, и са правно обвързващи/* и 2,49 за работни места.

Според проучването „Като цяло, в резултат на фракинга, на национално ниво ние заключихме, че съвкупната заетост нараства с 725,000 работни места, предизвиквайки

намаляване на ставката на безработицата в САЩ от 0,5% по време на Голямата рецесия". Там се казва също, че по време на проучването не е взето под внимание въздействието на спада на цените на енергията за потребителите.

През последните години бумът на фракинга е допринесъл за пренасищане на нефтените и газовите доставки, която е довело до срив на енергийните пазари, от една страна - от голяма полза за бизнеса на големите потребители на горива и електричество, а от друга – твърде големи загуби за сондьори и добивници, които са били принудени да намалят операциите.

Проучването също така разглежда ефектите на бума на фракинга върху престъпността и не открива доказателства за увеличения.

СТАТИЯТА МОЖЕТЕ ДА НАМЕРИТЕ [ТУК](#).

Американският втечен природен газ: дългосрочно евтин

November 02, 2015, naturalgaseurope.com

Дългосрочно, американският втечен природен газ /US LNG/ ще бъде по-евтин на база цената за LNG в повечето от останалата част на света, според Kimball Chen, председател на , Energy Transportation Group */Energy Транспорт Group, Inc. участва в разпределението и преноса на втечен природен газ (LNG). Компанията е основана*

през 1972 г. и е със седалище в Ню Йорк/. Г-н Чен съветва правителствата и купувачи на LNG за стратегии и търговски аспекти, свързани с LNG.

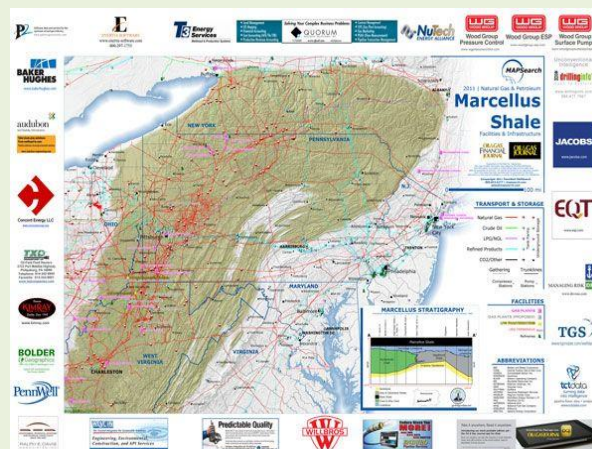
На 25-ия Икономически форум в Кръпца, Полша в сесия на тема "ВПГ: Нови възможности на пазара в региона", в своя презентация той разглежда US LNG в контекста на различните равнища на разходите на различни производители, различни нива на ирационалност, или ценообразуването и натиска от приходите на различни продавачи.

Той каза: "Основните елементи на цената на US LNG са цената на природния газ, цената на получаването му до обекта на морския бряг, където има съоръжения за втечняване, разходите за втечняване, както и разходите за корабоплаването".

Той отбеляза, че САЩ са едно от малкото места в света, където има множество собственици на газови резерви, заедно с доста голяма и ликвидна транспортна система. "Повечето от другите големи находища за доставка са доминирани от национални компании, които използват национални и правителствени стратегии - основен фактор, определящ техните икономики", каза той.

Например, г-н Чен заяви, че е възможно да се купи газ от Marcellus /Шистовото поле Marcellus минава през северната Appalachia, предимно в Пенсилвания, Западна Вирджиния, Ню Йорк и Охайо. То е част от черна девон шиста и дебелината на скалата за добив на газ е 900 фута. Това е едно от най-богатите газови находища в Северна Америка/ за по-малко от \$ 1/ mmBtu. "За да добият газ, третират мястото,

отвеждат го до газопровода, който ще го отведе до крайбрежната зона за втечняване - вероятно стойността е \$ 1 -така че за по-малко от \$ 2/ mmBtu можете да получите втечен природен газ".

В зависимост от местоположението на централата и ефективността на обществените поръчки, той каза, че за да се втечни такъв газ, ще струва \$ 2.50-3.50.

"За да го получите от Мексиканския залив до Северозападна Европа е около \$ 1.10-1.20, в зависимост от разходите за корабоплаването, от разходите за доставка, от финансирането и така нататък; да го получите до там от бреговете на североизточните САЩ или Източните щати на Канада е \$ 0.80-0.90, така че има двадесет до тридесет цента диференциация".

Той отбеляза, че има предимство от 5-10% при втечняване на североизток, тъй като на по-студените температури в околната среда, съоръженията за втечняване са по-ефективни.

"Така че, когато погледнете всички тези разходни елементи и се вгледате в цената на LNG вие се питате, това ли е най-ниската цена за единица, която аз като европейец

мога да постигна, ако имах критична маса за търсенето, за да бъда готов да вложа за дългосрочно в LNG?"

Г-н Chen изказа мнение, че един европейски купувач, който иска да постигне най-ниската цена за дългосрочно LNG от пазара в САЩ, най-вероятно ще иска да си помисли за закупуване на запаси, да се ангажира капацитет на газопровода и също да работи в партньорство или като контрол на мястото на втечняването, за да има добри перспективи, и да направи реалистични доставки.

"В този случай, най-вероятно може да се постигне дългосрочна доставна цена при дългосрочен план от \$ 8/mmBtu или по-малко. Ако *Cheniere /Cheniere е сред водещите енергийни компании в Северна Америка, стратегически преследваща, фокусирана върху развитието на терминали за втечнен природен газ; Cheniere Energy, Inc. управлява и оперира проекти в Луизиана и Тексас/ са склонни да ви продават, защото те имат свободен капацитет, и цялото им първично втечняване се заплаща от клиентите им на базов товар, те биха могли да ви продадат пределния свободен капацитет много по-евтино.*

"Те казват публично, че биха могли да продават LNG в Европа в средносрочен и дългосрочен план за \$ 7/mmBtu, но след това те, разбира се, ще искат да се възползват максимално дългосрочно, така че те не биха могли задължително да продадат своя пределен капацитет на \$ 7".

В светлината на разходите и конкурентоспособността на пазара в САЩ, купувачите, каза г-н Chen, трябва да решат какви рискове сгат да поемат и кога искат да ги поемат.

"Ако искате в момента да отидете на пазара, това е един много добър момент за всички елементи: подават газ, има капацитет на газопроводите и на втечняването, организацията и транспортните разходи са ниски - има излишък в капацитета на корабоплаването; финансовите разходи са ниски".

Като експерт, г-н Chen заяви: "Аз ще ви кажа, това е добър момент да се отиде".

Той очерта и стратегическите и търговски аспекти на LNG, като отбелязва, че LNG е много употребяван, защото осигурява допълнителна сигурност при преговорите за справяне с традиционните доставчици като „Газпром“ или Statoil, или може да се използва при спот търговията за върхови доставки, когато стоката е евтина. "Така че, това е икономически инструмент и вероятно инструмент за планиране. По-трудно е с тръбопроводи, които са нестабилни при подаване на количества; тогава е лесно да се откаже изведнъж много LNG за сравнително неизползвани терминали".

Говорител в сесията отбеляза, че в Литва LNG има роля на горна граница на предлаганите цени.

Г-н Chen обясни: "Ако има достатъчно количество LNG, потенциално достъпен за европейския пазар, средната цена на този на разположение LNG действа като горна граница на това, за което доставчиците ще бъдат в състояние успешно да преговарят с европейските купувачи".

Той обеща да направи дисекция на това понятие малко по-нататък, като обясни ценовата политика на хората, които продават LNG. „Тази ценова политика е отчасти икономическа и отчасти ирационална, а

понякога и политически задвижвана. Основата на икономиката на производство на втечен природен газ е: да намерите и да добиете газ, да черпите газ, да го втечните, да се транспортира.

"Кой контролира тези решения? Това са продавачите: суверенни правителства в много страни, заедно с международните си партньори - често международните петролни корпорации. Какви са техните цели? Как те се вземат решения за ценообразуването?", попита той.

Те вземат решения за цените въз основа на пределните разходи, или въз основа на това, което трябва да направят, за да постигнат пазарен дял, според г-н Chen, които постави под съмнение, дали те могат да бъдат ирационални в определени моменти, за да запазят пазарния си дял. "Купувачът трябва да запази ирационалност в ума си, както и рационалност".

Например, той каза, че проектите за австралийски LNG ще имат многообещаващо развитие.

"Разработчиците на тези проекти са постигнали и са ангажирани с окончателни инвестиционни решения, парите са налични, те са започнали да строят ... Този обем ще бъде на пазара. Въпреки, че LNG е много скъп от гледна точка на разходите".

Много хора, каза г-н Chen, предполагат, че някои от по-скъпите австралийски проекти, като Ichthys или Prelude, изискват изравняващо ценообразуване от над \$ 14/mmBtu.

Г-н Chen коментира: "Ако това е тяхната позиция за разходите и точно те са били разработени от търговски дружества, те няма

да искат да продават под себестойността, освен ако нямат друг начин за получаване на приходи, тъй LNG се базира на непрекъснато производство – вие можете да спрете и да започне; те не могат „да го оставят в земята“. Те все още имат да погасяват дълг“.

Това означава, каза г-н Chen, че дори и при търговски субекти решението за това, как да се определи цената, понякога не се основава на възстановяване на разходите, подобна е ситуацията и за правителствата.

"Погледнете Катар", пошегува се той. "Повечето от неговите обеми отиват в Далечния изток. Традиционните дългосрочни договори, които те направиха с Япония в началото на 90-те години са на определено ниво на цените - те са петролен индикатор“.

Той попита, дали Катар ще продаде достатъчни количества на други купувачи на база, от която се получава значително по-ниска цена, отколкото е цената за неговите клиенти от Далечния изток. "Ще бъдат ли принудени тези клиенти /от Близкия Изток/ да търсят предоговаряне? Това е сериозен маркетингов проблем ", каза Kimball Chen.

**СТАТИЯТА МОЖЕТЕ ДА
НАМЕРИТЕ [ТУК](#).**

Уточнение

Авторите на настоящия информационен бюлетин финансират това начинание, водени от своята гражданска позиция за необходимостта от пълноценна и балансирана информираност на обществото по въпросите на проучването и добива на нефт и газ. Проявите интерес да подпомогнат проучванията и информационната дейност на Центъра за изследвания на Балканския и черноморския регион могат да се обръщат за повече информация и конкретни проекти към координатора на програмата на следния адрес cbbsinfocenter@gmail.com

Руслан Стефанов

ruslan.stefanov@online.bg

Христо Казанджиев

h.kazandjiev@yahoo.com

Unsolicited mail: Ако не желаете да получавате този инфолетър, моля да се отпишете от адресния списък като изпратите обратно съобщение на cbbsinfocenter@gmail.com

Правата по превода на всички статии принадлежат на издателите на настоящия информационен бюлетин.

Контакти за повече информация:

Алекс Алексиев

alexralex@aol.com

Васко Начев

vasko@infonetbg.com

Илиян Василев

idvassilev@innoenergy.biz

Мартин Владимирков

mvladimirov@ceemarketwatch.com